

RAZZIA OP 17 JANUARI 1945

Menschenroof, mensenjacht

Nadat ik woensdagmiddag een heerlijk middagmaal genuttigd had, ging ik naar landbouwer Coecheven te Hoofddorp om eenige foto's te maken. Om m'n beroep niet te verloochenen, werd ik steeds enthousiaster voor nieuwe opnamen en stapte ik ook naar Hoofddorp om Familie Spaan te vereeuwigen. Spaan was niet thuis, dat was een strop. Vader Jan Millenaar was niet thuis. Toen kwam ik op het idee een mooi cadeau te kopen voor schoone zuster Annie.

Na goed geïnformeerd te hebben of er razzia's waren in Hoofddorp, fietste ik naar een lampenwinkel, kocht eenige lampen en stapte de winkel uit om huiswaarts te keren.

Toen ik zoo een eindje gefietst had, ontmoette ik drie Duitschers die hevig schik hadden, maar tegelijkertijd stapte een der bravourmensen op mij af en vroeg naar mijn Ausweis.

Ik toonde hem mijn P.B., waar hij geen genoegen mee nam. Ik vertelde hem dat ik fotograaf was en fotografeerde voor de Wehrmacht en dat er thuis nog verscheidene opnamen lagen, die vooruit betaald waren en nog afgeleverd moesten worden. Maar ook dit hielp niet en zij gingen verder met vorderen en lieten één wacht achter om mij te bewaken.

Alle vergeefsche pogingen m'n vrijheid terug te krijgen, door hem om te kopen met Schnaps, mislukten. Er kwam een officier, die ik ook nog polste, hetgeen eveneens mislukte, temeer daar één zoo'n snotneus van een Duitscher mij verraadde en de officier op de hoogte bracht van de Umtauschung van Schnaps.

De magere, witte officier ketste alles af en zei dat ze mij naar 't bushok moetsen brengen in Hoofddorp, hetgeen ook direct geschiedde.

Ontvluchten was niet meer mogelijk en ik liet mij als een slaaf begeleiden naar de bushalte, waar ik weldra tot de ontdekking kwam dat ik niet 't eenige slachtoffer was. Hier stonden 100 tot 150 mensen die ook gevorderd waren.

M'n schoonvader die bij de bushalte stond, keek natuurlijk vreemd op dat ik er ook bij was. Ik zei tegen hem dat ik van plan was te vluchten. Ik stond te trillen op m'n beenen van emotie. Maar rondom ons stond de gewapende bende; vluchten was onmogelijk.

Tegen 5 uur werden wij in groepen van 5 man opgesteld en naar de Haarlemse Ripperda kazerne getransporteerd en wel met de beenenwagen.

Zoo werden wij opgejaagd en 't moest snel gaan ook: wij lopen en de moffen gewapend op de fiets; wat 'n helden!

Ik trachtte zooveel mogelijk de buitenkant te houden, want langs de straatweg stonden Deckungslöcher, één duik en je was aan 't gezicht van onze beulen onttrokken.

Op een gegeven moment zag ik m'n vrouw Toos en haar zus Pim Millenaar aankomen. Zij waren natuurlijk erg van streek. Ze liepen een eindje met mij mee. Ik zei mijn vrouw dat ze goed voor onze kinderen moest zorgen en dat ik zou trachten vrij te komen bij de luitenant in Haarlem. Dus ik had nogal moed. Zus An kwam er ook nog even bij, nam afscheid, Pim eveneens en Toos die weer met Pim op de tandem terug moest, kon ook niet anders doen dan mij verlaten. Ze zei onder andere nog dat ik zeer voorzichtig moest zijn, ook met eventueel vluchten en dat ik 100% er zeker van zijn moest.

Enfin, ik stelde haar gerust, pakte m'n schatje nog eens lekker en zoo zag ik haar weggaan. Bij zo'n afscheid voor 't laatst

gaat er heel wat in je om. Berusten op dat moment was 't eenigste wat je doen kon en met nieuwe moed gingen wij verder, allemaal in de hoop in Haarlem te ontsnappen. En maar schreeuwen en vloeken, die Duitschers! De witte officier, de bleekneus, nam de leiding, leeren pet op 't hoofd en als trofee automatisch pistool in de gordel. 't Leek wel zoo'n vooroorlogische mummie, wat een held, een held op sokken, en maar inspecteeren jongens, wat een ijveraar voor de goede zaak!

Hij reed van voren naar achteren en van achteren naar voren. Hij leek wel een vliegende Hollander. Hij stikte van de zenuwen; hij kon straks bij zijn baas met volle triomf tegen zijn pet tikken, vanwege zijn enorme veroveringen en dat nog wel op mensen, 't leek koning Gustaaf Adolf wel.

Na zelf nog eens goed uitgekeken te hebben naar de Deckungslöcher, vond ik eindelijk een groot diep gat, welke diepte uitstekend was voor mijn lengte. Maar de moed begaf mij, want zoo zag je hier een Duitscher en zoo weer daar. Het leken wel vlooiën. Vluichten was ook hier onmogelijk. Verbeeld je als je in zoo'n gat sprong en ze schoten je in zoo'n gat dood, vreeselijk idee, neen dan maar opgejaagd als een wild dier en berusten in je lot, ja 't is ontzettend.

Maar ik had 't idee dat de luitenant mij een Ausweis zou geven en daarom stapte ik maar door.

Eindelijk waren wij in Haarlemmer-Hout aangekomen, waar 't vrij donker was, maar ik was te moe om nog aan vluchten te denken en ik suste mijzelf met rustig doorgaan. Het was nu eenmaal zoo.

Na Haarlemmer-Hout gingen wij op de wegen verder, al verder. Mijn voeten waren stukgelopen. Daar kwamen wij bij een zeer nauwe steeg, aan welks eind wij rechtsaf moesten. Ik trachtte nog 't initiatief te nemen door linksaf te slaan, maar ook die moed ontbrak mij. Ik dacht bij mijzelf: 'ik zal blij zijn als wij in de kazerne zitten' en jawel hoor daar kwam de kazerne in 't zicht.

Wij strompelden de trappen op, sloegen rechtsaf en zoo werden wij in een grote zaal geleid, waar wat stroo op de grond lag.

Ik strompelde vermoeid naar de verst gelegen hoek, pakte mijn deken uit, zocht een beetje stroo bij elkaar en zakte van uitputting op de houten vloer, trok de deken over mijn hoofd en sloot even mijn ogen om eens rustig of onrustig na te denken over de spannende situatie.

Of ik er nu eindelijk in berusten moest of niet, eindelijk was ik tot de slotsom gekomen dat 't een straf van God was, want ik had vaak genoeg tegen Toos gezegd: 'mij kunnen ze niet gebruiken en 't zal wel toevallig zijn als ze mij 't eerst oppikken, onkruid vergaat niet.' Maar juist zulke bravourmensen ontvangen de schade van hun eigen 'ik'. Want ik was

ook de eerste bij deze razzia, loontje! ... boontje!...

Na ongeveer een uur op de vloer gelegen te hebben, kwam er een Gefreiter binnen met een donderende stem, gelijk een brullende leeuw, dat er 30 man op transport gesteld werden. Hij pikte er hier en daar enkele manschappen uit. Was ook bij mij in de hoek gekomen om ook mij van mijn legerstede te doen oprijzen maar met een groote stem schreeuwde ik hem toe: 'Nein muss hier bleiben.'

Met zijn knijpkat scheen hij mij verscheidene malen in 't gezicht om mij te beïnvloeden, met als resultaat dat ik mijn hoofd onder 't dek stopte en alleen maar dacht: jij kan barsten.

En werkelijk, ik had succes, hij ging voorbij en pikte anderen, die 't donderend geweld niet konden weerstaan en zich als lammetje lieten leiden naar de uitgang. Er werd al gemompeld 'naar Kasselt in Deutschland,' dus wij zouden oorspronkelijk dienzelfden avond, zonder dat er iets uitgezocht werd van Ausweis of geen Ausweis, kans er op of niet, zoo maar vervoerd worden naar Deutschland.

Kijk nou uit! Om te werken bij 't front in de fabriek of elders, terwijl er hier in Holland voldoende werk is.

Alleen al om maar aan de kost te komen, heb je je handen vol werk. Maar ja, daar wordt niet naar gevraagd; defensie gaat voor en was 't nu maar Hollandsche defensie, maar 't is nota bene Duitsche.

De vijand die ons land zoo maar is ingevallen om ons te verdrukken, daar voel je natuurlijk niets voor. Dus wij bedachten allerlei middelen om te ontvluchten.

Die nacht heb ik niet geslapen. Er gingen allerlei gedachten door je hoofd, je dacht over je vrouw, je lieve kinderen, je ouders, je broers, je familieleden, de toekomst, mijn woord: Je dacht teveel. Het werd 's morgens al vroeg erg rumoerig om ons heen. Om 6 uur moesten er verscheidenen naar de Wécé, hetwelk onder geleide werd toegestaan.

Zoo ontstond er een heel tumult, eerst gingen er 15 man tegelijk. Maar op 't laatst mochten er 6 man en tenslotte 3 stuks. Want ze waren bang voor vlucht-pogingen en zij die een kleine boodschap moesten doen, konden om 't hoekje van de deur in een emmer wateren. De anderen moesten naar beneden, 3 trappen omlaag, naar de buiten- Wécé's.

Deze waren dusdanig ingricht dat de drollen over de bril heen lagen, zelfs rondom de wécé's. Wij schoone Hollanders, land van Maas, Waal en Rijn, van melk en boter, van reinheid en werklust, trokken er dusdanig de neus voor op dat we geen andere gelegenheid kregen om te schijzen, zoals ze in 't Duitsch zeggen.

Er waren gelukkig nog andere Wécé's, die er wat fatsoenlijker uitzagen, maar die na veelvuldig gebruik zoo rijkelijk en overdaagig gevuld waren dat je ook hier kon zwemmen en glijden naar hartelust.

De eerste maal heb ik de emmer voor mijn rekening genomen. Ik heb nog een beetje liggen suffen en om 8 uur ging ik aan de maaltijd, die ik van m'n familie had meegekregen. Zodoende zat ik er niet direct om verlegen.

Ik had al spoedig kennis gemaakt met eenige jongelui, o.a. twee broers van de Boer. Dat waren geëvacueerden uit Zeeland die in de landbouw werkten, dus meer kans hadden op een Ausweis dan ik.

Zodoende was de eerste nieuwe dag aangebroken en wel Donderdag 18 januari.

Den helen morgen liep je heen en weer: wat zou er met ons gebeuren, niemand wist het, afwachten maar dat was de boodschap.

Als je naar de luitenant wilde, moest je speciaal door hem geroepen worden. Maar je hoorde of zag niets.

's Middags kregen wij eten: rode kool met buiklap, 't smaakte best.

Daarna werden wij in rijen van vijf opgesteld om geteld te worden.

Dit aantal was te gering om verzonden te worden, dus mochten wij gaan.

Hierna werden wij weer opgesteld met koffer en al en je was weer benieuwd waar je naar toe moest. Hier kreeg je pijn in je maag van: dan weer opstaan, dan weer zitten.

Ze wisten 't zelf niet. Zoo gingen wij de lange gang door, de trappen af buiten, 't plein over naar Garage no. 41 steenen vloer, koud, vloer met olie besmeerd.

Zoo werden wij gelucht. Als je warm wilde blijven, moest je flink heen en weer lopen. Nu moest ik ook eens 'scheissen', maar er was nergens plaats, of wij moesten 't buiten doen in 't gras.

Er zat niets anders op, en 't was juist regenachtig en guur en daar zat je nu met je bloote bibs in de kou. Enfin die grap was voor mij gauw voorbij, maar in de hoek van de grasvlakte zat er nog een. Die liep helemaal leeg, hij wist van geen ophouden. Hij scheissde maar door. Eindelijk had ie z'n broek opgesjord met als resultaat dat hij 'm binnen de minuut liet zakken en maar weer scheissen, hij wist van geen ophouden. Deze had 't met die razzia zoo op z'n zenuwen gekregen, dat z'n maag geheel van streek was, eindelijk was hij uitgescheist en hij keek zoo lelijk. 't Was een groot bonk zaggerijn. Hij zei d'r geneene meer.

Ook daar zag ik geen kans om te ontvluchten.

Toen wij weer in de garage terugkwamen, vernamen wij dat wij vrouwenbezoek kregen. Bij dit bezoek ontdekte ik al spoedig schoonvader Millenaar, m'n lieve vrouwtje en m'n broer El. De laatste was meegekomen om mij vrij te krijgen. El had een verklaring bij zich van de commandeur en van de Burgemeester uit Alphen. Dat ik pasfoto's maakte voor de Wehrmacht en m'n beroep uitoefende als Fotograaf voor Pasfoto's voor Persoonsbewijzen.

Hiermede bewapend ging El naar de luitenant maar kreeg geen Ausweis want 't was geen lebensrichtiger Betrieb.

In dien tusschentijd heb ik mij met Toos opgehouden, welke zeer bezorgd was over mij. Zij had mij nog volgestopt met levensmiddelen en was ook nog vol moed dat ik op die verklaring vrij kwam, hetgeen niet gelukte.

Daar kwam El weer. Deze wilde met mij nog eens naar de luitenant, maar ik werd in dien tusschentijd opgeroepen door een Militair. Zeker voor een karweitje of iets dergelijks.

Mijn vrouwtje kon inmiddels met 'n auto terug, hetgeen ze natuurlijk niet afsloeg. Ze nam afscheid van mij en wenschte mij succes.

En ik met die militair mee. Wat moesten wij nu weer doen? Wij werden door eenige zalen geleid naar een achterplaats en wel naar..... de scheishokken. Die moesten wij schoonmaken, ja, ja! Voor de Wehrmacht werken heet dat, met je kond in de strond! Hier werd je inderdaad voor stront gebruikt. Ook hier waren de resten aan 't zweeven over de Wécé's en om de Wécé's één groote bruine wanorde, as je me nou.

Als je nooit een minderwaardigheidsgevoel gehad had, kreeg je 't nu. Wij voorvechters van Colijn werden bevorderd tot drolbazen met 't order van 't ijzeren kruis des drolkruizen.

Ik greep een stok en porde hevig in de rijstebrij op en neer, op en neer. M'n collega's gooiden er emmers water op en eindelijk verdween de rijstebrij naar de afvoerbuizen onder de grond.

Inmiddels hadden anderen de grond schoongeveegd en nu werden wij naar een 2e gelegenheid getransporteerd, om ook daar rijstebrij te stampen. Als je voor je vrouw de wasch moest doen, trok je je neus op, en hier moest je drollen tappen, maar ik had er tabak van.

Ik greep een van onze bewakers bij zijn schouders en vertelde hem op een vlotte wijze dat ik bij de luitenant moest komen, en dat ik een ausweis zou krijgen.

Hij had er niet veel zin in, maar tenslotte zwichtte hij voor mijn enthousiasme en mijn doorzettingsvermogen.

En met grote stappen ging het opwaarts naar de luitenant. Mijn broer El kwam er ook juist aan. Bij de wacht werden wij geïnspecteerd, maar wij maakten ze wijs dat de luitenant ons ontboden had en zodoende stonden wij voor de luitenantkamer. Daar kwam de vlerk aan met zijn wagen, wij lieten hem rustig passeeren en bleven wachten.

Er waren enkele andere mensen voor ons in gesprek. Daar kwam een Duitscher aan met zijn bakje met eten. Hij had blijkbaar genoeg op, want hij bood 't ons aan.

El deed eenige happen maar had niet veel trek, hij dacht blijkbaar meer aan mijn bevrijding dan aan eten. Zodoende at ik de rest op, rode kool met vleesch, hetgeen beslist niet slecht smaakte. Door de spanning at ik wel wat te vlug, maar 't kwam erin. Eindelijk werden wij binnengelaten bij de hoge heren. Toen de luitenant mijn broer weer zag, werd hij kwaad en El maar weer doorwerken jongens!

Na voor de 2e maal zijn speech afgestoken te hebben, zei de luitenant met een wit woedend gezicht, 'nichts zu machen, der Fotograaf bleibt hier.'

Nu sprong ik tevoorschijn en vertelde hem op een rustige manier dat er nog Wehrmachtswerk in mijn zaak klaar lag, waarvan alles vooruit betaald was, en dat ik Pasfoto's maakte voor Persoonsbewijzen, maar dit alles mocht niet baten. 't Was geen lebensrichtiges Betrieb en daarmee schlus!

Toen El het nog eens probeerde, zei de Oberluitenant: 'Sper die Man auch ein'.

Toen wilden wij wel wegwezen met nul op 't request.

El schudde met 't hoofd: 'Hoe bestaat het, hoe bestaat het'.

Ik zei tegen El 'Probeer jij nog eens bij de Ortscommandeur in Alphen een Rückstellungsschein te krijgen'.

Dit was mijn laatste kans. Wij namen afscheid van elkaar en El werd naar de buitenwacht voor de kazerne teruggestuurd.

Ondertussen probeerde hij bij een andere militair om er uit te komen, hetgeen ternauwernood gelukte, maar hij was vrij en dat was de hoofdzaak, die El joh!

Op eigen levensgevaar zou hij mij vrij krijgen en zelf de dupe er van worden.

Nu keerde ik weer naar de garage terug en 't eerste wat ik zag was koning Hermelijn, een lange magere Amsterdammer zie zich helemaal leegscheisde.

Ik zei tegen hem wat er aan de hand was. 'Barst voor mijn part', kreeg ik ten antwoord en hij ijsbeerde maar verder, liep steeds heen en weer met een lange witte wollen deken om zijn body.

Ik zei tegen hem: 'Weet je hoe 't komt dat je zoo'n scheiszer bent. Omdat je zoo'n zaggerijn bent.'

Hij keek nog lelijker dan ooit en ijsbeerde verder.

Na een kwartier werden wij weer naar de hooizolder getransporteerd. Wij kregen via 't rode kruis een versch broodje met 2 ons kaas, dat niet slecht was. Dus zodoende konden wij onze honger weer stillen. Voor mij was het niet zo'n verrassing, maar voor anderen die niet voldoende hadden, was 't een uitkomst.

Wij kregen ook warme koffie, dus we hadden weer voldoende.

Dien avond hebben wij wat gezongen, wat gepraat en weer onder de wol.

Er waren weer enkele mensen bijgekomen. Ik ben verders maar gaan maffen.

Midden in den nacht werden wij gestoord door de Oberluitenant die met groot lawaai en een bulderende stem in onze slaapzaal kwam. De Deutsche schildwachten hadden hun posten niet waargenomen, waardoor er eenige jongelui over het dak gevluht waren.

Plotseling hoorden wij schieten en met een grote stem van buiten werd er bevolen dat degenen die op 't dak zaten er af moesten komen. Dat wilden ze ook wel na 't schieten. Een er van was in zijn been geschoten en de andere drie kwamen spoedig naar beneden.

De Oberluitenant was zeer kwaad. De posten kregen een grote schrobering en mochten hun posten niet verlaten.

Denk an eure Frau und Kinder, denk an die grosze Kamph um Europa. Dit heeft hij wel 60 keer herhaald. Hij zei dat de posten niet actief waren: door hun slapheid waren er vorige week 31 ontsnapt.

Hij nam het geweer van een der posten en schoot met zijn dronken kop door de vloer heen. De kogel ging door de vloer en kwam dwars door 't bed heen van een zaal onder ons waar militairen lagen.

Toevallig niemand geraakt!

'Denk an eure Frau und Kinder, denk an die grosze Kamph um Europa und wir müssen schlafen gehen,' hat er uns empfohlen.

Wij wilden wel, want als zoo'n dronken hond door je hersens schoot was je er gauw geweest.

Eindelijk ging hij weg en wij probeerden verder te slapen.

Dien nacht sliep ik ook slecht, 't kon wel eens de laatste nacht zijn in Holland.

's Morgens stond ik guur op. Het was vrijdag 19 Januari 1945.

Deze dag werden er verscheidene andere mensen binnengebracht en de zaal werd boordevol.

Nu worden wij gauw op transport gesteld, werd er gempompeld.

Omstreeks elf uur kregen wij weer opnieuw bezoek. Ik had

geen bezoek voor mij verwacht, maar tot mijn grote verrassing zag ik Pim, Jans en Toos aankomen.

Wat leuk zeg. Jans had vele lekkernijen meegenomen voor 't brood waarmee ik zeer verrast was. En Toosje had mijn scheergerij meegenomen, verschooningen, werkbroek, waschhand, handdoek en een prachtige deken, waar ik zo in kon stappen.

Er was aan alle kanten voor mij gezorgd. Ik werd overladen met weldaden, boter, spek, reuzel, jam, sardines, leverpastei, enz. enz. Nu was Pim op 't idee gekomen om mij te laten vluchten in vrouwenkleeren, hetgeen ik in 't begin prachtig vond, maar op den duur werd ik er huiverig van.

Neen dat moest ik maar niet doen, zoo'n lange vent in vrouwenkleeren, dat loopt altijd fout.

Om 12 uur gingen ze weer weg. Ik nam nog eens extra afscheid van m'n vrouwtje en hoopte haar spoedig weer te zien.

's Middags kregen we uiensoep wat heel niet lekker was, maar ja 't was warm en dan slik je maar.

Om half vijf werden wij opgesteld in de gang met bagage en weer geteld.

Er waren 176 mannen, wij werden wel 10 keer geteld.

Er kwam een militair aan die ons toebafte dat wij vervloekte honden waren.

Toen kookte mijn bloed, dat wij als Christen-menschen uitgescholden werden voor vervloekte mensen. Ik bad tot God of Hij mij wilde helpen aan dit gespuis te ontkomen.

En weer werden wij geteld en eindelijk stapten wij op naar beneden, de trappen af, en 't plein op.

Daar werden wij opgesteld in rijen van 5 man.

Een luitenant bulderde ons toe dat we overgeplaatst werden naar een nieuw Lager, ... 'en als jullie vluchten wordt je erschossen, begrijpen jullie dat?'

In één woord klonk het: 'Jawohl luitenant.'

Maar wij Hollanders zijn niet zoo dom; een ieder dacht daar zoo het zijne ervan. Ik dacht bij mijzelf: jij kan barsten, maar ik vlucht.

Ik had een zeer zware zak op mijn nek die ik ternauwernood kon torsen en daar gingen wij in marstempo.

Buiten stonden er nog verscheidenen meisjes en vrouwen te wachten en de één riep Henk, en de andere Jan of Piet. '

Het was een klagelijk gehoor die verlangende, langgerekte tonen. Ik hoopte van ganscher harte mijn vrouwtje nog te zien, maar ik zag niets.

Mijn zak legde ik op een moffenfiets, hij was mij te zwaar. Ik dacht die fiets kan er beter tegen als ik en zoo gingen wij door naar 't station.

Ik kon nog net een meisje op de hoogte brengen dat wij vervoerd werden naar Amsterdam of naar Duitsland. Deze jongedame is het wezen zeggen bij Deys mijn oom in Haarlem, waar mijn broer El was dus. Zodoende werd mijn vrouw door dit bericht op de hoogte gebracht. Ook dit was weer een pak van mijn hart. De Boer stapte met mij in de coupé en nog vier andere lui en twee militairen die ons bewaken moesten, waardoor er weer geen ontvluchten mogelijk was.

Ik dacht bij mezelf: als dat zoo doorgaat naar Duitsland, ziet 't er niet zoo mooi voor ons uit, maar de trein ging niet verder dan Amsterdam.

Bij de Handelskade stapten wij uit en werden overgeplaatst in een andere trein, waar wij een uur in hebben gezeten zonder dat hij

reed. Zodoende dachten wij dat wij in die trein zouden overnachten, maar niks hoor, want om half een werd de trein gevuld met andere mensen en om 1 uur gingen wij verder, eerst de kant van Amsterdam op en daarna richting Weesp.

Gelukkig hadden wij in onze drie doorlopende coupé's geen militaire bewaking, dus wij hadden vrij spel.

Ik wreef in mijn handen van plezier, nu zag ik mijn kans schoon. Ik maakte kennis met enige Haagenaars, die zich amicaal voordeden.

Bij de Boer, mijn slaapie, was ik weggelopen, want in die coupé zat zoo'n slome duikelier. Die vent werd ik zat en ben maar bij die Hagenars gaan zitten.

Er zat ook nog een ras-Amsterdammer die lag te maffen. Ik greep 'm bij zijn schouder en vroeg waar wij ongeveer waren. Hij wist 't niet en de anderen ook niet, maar ze dachten bij Utrecht. Dan wordt 't mijn tijd, dacht ik.

Ik zag niets anders dan weiland, maakte van een deken een ring om mijn nek om de val te breken en zoo zou ik de sprong wagen in 't luchtruim.

'Jongens jullie gooien mijn zak uit het raam.'

Dat zouden ze doen.

Er was een knaap in de coupé die mij zou volgen.

Ik ging even naar de treinwécé om te bidden met mijn Heiland en Zaligmaker-Verlosser van alle smart en pijn en vroeg Hem om bijstand en kracht en zou ik vallen of ik dan heel dicht bij Hem mocht wezen en of Hij voor mijn vrouw en mijn lieve kinderen wilde zorgen. Gij zijt mijn God en zoo nam ik afscheid van de Boer en de anderen.

Ik sprong uit de coupé, viel op het grind met mijn hoofd op de seindrads, schoof een eindje mee en 't was gebeurd.

Ik bleef doodstil liggen, mijn handen slap langs mijn hoofd om maar 't idee te wekken dat ik dood was, zoodat mijn vijanden niet op mij zouden schieten. Dit gebeurde ook niet. Toen de trein voorbij was, sprong ik over de seindrads heen en liet mij langs de berm omlaag rollen. Nu was alles doodstil, ik hoorde of zag niets, alleen maar sneeuw en sterren.

Toen stond ik op en dankte God met gevouwen handen voor de wonderlijke redding. Nu moest ik weer naar de spoorlijn terug om mijn zak te zoeken.

Ik zag al gauw een boerderij staan, belde aan en vroeg waar ik was.

'In de Meern', werd er gezegd. Dat was prachtig, dan kon ik meteen naar oom Piet gaan.

Nu ging ik weer terug naar de spoorbaan om mijn zak te zoeken, die de vlotte Hagenaars na mijn sprong zouden uitwerpen. Toen ik een eind de baan afgelopen was, bespeurde ik nog geen zak. Daar kwam 't station van Weesp in zicht. Hier waren Duitschers op 't station bezig. Ik vloog direct de polder in, liep achter 't station om en begon mijn tocht langs de baan opnieuw. Nu moest ik de Vechtbrug over, die geheel was bedekt met sneeuw, waardoor ik niet in de gaten had, dat er eenige gaten in de brug zaten en er juist instapte. Ik dacht dat ik zoo in de Merwede viel. Ik trok mij nog juist bijtijds op, bezeerde op een reuze manier mijn been, maar was net nog op tijd gered. Want die grote Merwede zag en zoo grauwig uit, tegenover die witte sneeuwvelden en 't vroom nogal. Ik liep maar snel verder de spoorbaan op. 't Bloed sijpelde over mijn been heen, ik probeerde van de spanning niet eens te kijken. Doorwerken maar, maar ik zag nog geen zak. Eindelijk gaf ik 't maar op. Een stem inwendig zei mij, ga maar terug, de Duitschers zijn niet te vertrouwen, maar de Hollanders evenmin. Nu moest ik weer de Vechtbrug over, maar nu ging ik schoorvoetend, eindelijk was ik er, gelukkig. Nu zag ik ook 't station weer verschijnen. Ik klom gauw een hek over sprong naar beneden en kwam met mijn beide beenen in 't dak van een kippenhok terecht. Ik trok gauw mijn beenen eruit liet mij er af glijden en kwam zoo in een particulieren tuin terecht. Liep door de tuindeur en stond direct op de straatweg in Weesp. Stapvoets schuifelde ik langs de huizen. Daar kwam iemand aanlopen. Ik keek mijn ogen uit of 't een Duitscher was, maar dat was niet zoo. Ja die angst zat er nog zoo in. 'Hallo', riep ik. 'Hallo', klonk het terug. Ha, een Hollander. 'Meneer, weet U Piet Millenaar te wonen?' 'Ja die woont in Weesperkaspel.' Hij wees mij de weg. Toen ik weer een eind gelopen had, ontmoette ik een lange man met een alpino op en een zak op zijn nek om melk te halen in Nichtevecht. Ook hem vroeg ik de weg. Hij zei: 'Loop maar mee, ik moet ook die kant op'. Ik vertelde hem mijn wedervaren en dat ik de weg niet wist en of er nog Duitse wachten stonden bij de Merwedebrug, hetgeen gelukkig niet 't geval was. 't Was nogal moeilijk: 'Ik breng U wel bij Millenaar'. Ik zei: 'Je bent een reus als je dat doet' en eindelijk kwamen wij bij oom Piet aan. Ik gaf de jongeman een rijksdaalder en klopte op de ramen want een bel was er niet. Ik hoorde roepen en daar zag ik al een paar hoofden uit 't raam steken. 't Waren Corrie en Anni. 'Wie is daar?' riepen zij. 'Raad eens', zei ik, maar zij wisten 't niet. Toen maakte ik mij kenbaar en in een klap waren ze allemaal 't bed uit, want ook zij hadden gehoord dat ik opgepakt was. En spoedig stond ik midden in de kamer, terwijl de gehele familie Millenaar in nachtgewaad om mij heen stond. Zij stonden verbaasd dat ik gevluht was. Zij kleedden zich gauw aan. 't Was ongeveer half zeven, de kachel werd snel aangemaakt en al spoedig kwam ik op verhaal.

Mijn been heb ik daar verbonden. Wij hebben gezellig zitten eten.

Het was op Zaterdag 19 Januari 1945 en nadien ben ik van vermoeidheid naar bed gegaan, waar de geladen atmosfeer brak.

Na eventjes geslapen te hebben, ben ik 's middags om vijf uur weer opgestaan.

Verders hebben wij een gezellige avond gehad. Dat is wat leuk, als je eerst gebonden geweest bent en nu weder vrij, dat is een gewaarwording.

Nu ben ik te weten gekomen wat 'haten' beteekent. Als je daar als Christenmenschen uitgekafferd en uitgevloekt word, weinig eten en hard werken.

Wécé's schoonmaken en maar drillen, jongens.

Zou ik niet haten die U haten, ik haatte ze allen die God de rug toegekeerd hebben, die vloeken als beesten en alle menselijke gevoelens hebben verloren.

Om 10 uur gingen wij naar bed en de volgende zondag 20 januari kwam voor mij de volkomen vrijheid.

Toen wij 's middags om een uur aan tafel zaten zag ik plotseling door 't raam mijn vrouwtje en Pim. Wat een verrassing, de ene verrassing na de andere. Zij hadden per telefoon gehoord dat ik in Weesperkaspel zat bij oom Piet. Mijn vrouw wilde 't niet eerder gelooven of ze moest mij daar gezien hebben, en haar verlangen werd gelukkig beantwoord. 't Was een gelukkig weerzien.

En 's middags weer een verrassing, daar kwam An Knibbe aanzetten met de auto van Coeindhoven. Zij kwamen ons afhalen. Wat een prachtkans, nu brak mijn klomp, dat was een uitkomst.

Ik werd eventjes onrustig maar door 't gebed heb ik ook dit weer overwonnen en vol moed stapte ik in de auto met Toos, Pim en An. Na afscheid van oom Piet genomen te hebben, ging het huiswaarts, waar de gehele familie mij hartelijk verwelcomde: de verloren zoon was weer terug in Hoofddorp bij mijn zwager Knibbe.

Ik voelde mij opgelucht na deze drie en een halve dagen van spanning en ergernis.

De dankbaarheid was zeer groot en innerlijk voelde ik een zeer grote waardeering voor de grote en zeer grote moeite welke mijn familieleden voor mij gedaan hebben om mij te verlossen.

Evenzoo mijn oudste broer die met 't doorwerkers systeem mij nog niet kon verlossen.

Lest best en ik deed de rest

Nu ben ik in een veilig nest.

'Einde'.

Henk van Elk,
echtgenoot van Toos Millenaar

Overleden op 15 juni 1995, te Alphen aan de Rijn, in de leeftijd van 83 jaar.

Dit verslag kwam tevoorschijn bij het ordenen van de papieren van papa.

Guido van Elk